

S Z E G E D I Í T É L Ő T Á B L A
P O L G Á R I K O L L É G I U M

KOLLÉGIUMVEZETŐ: DR. KEMENES ISTVÁN

6721 Szeged, Sóhordó u. 5.

Telefon: 62/568-512

6701 Szeged Pf. 1192

Fax: 62/568-513

Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégium
2/2005. (VI. 17.) számú kollégiumi ajánlás

I. A jogi személy tagja a jogi személyt megillető polgári jogi igényt a jogi személlyel jogviszonyba került harmadik személlyel szemben a saját nevében nem érvényesíthet.

Általában nem jogosult arra sem, hogy a jogi személy által megkötött szerződés semmisségére hivatkozzon vagy azt az érvényességére kihatással megtámadja, mert nem minősül olyan külső személynek, aki a jogi személytől elkülönült jogi érdekkel rendelkezik.

II. A jogi személy tagja a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személlyel szemben a saját magánvagyonát vagy személyiségét érintő hátrány keletkezése miatt közvetlenül, a szerződésen kívüli kártérítési felelősség törvényi feltételeinek megvalósulása esetén érvényesíthet kárigényt.

III. Amennyiben a harmadik személy a gazdasági társaságnak szerződésszegéssel vagy más magatartással a társasági vagyon terhére hátrányt okoz, a társasági vagyon értékvesztése miatt a gazdasági társaság tagja nem érvényesíthet a harmadik személlyel szemben kárigényt arra hivatkozással, hogy a társasági részesedésében – amely a saját vagyonának a része – is értékvesztés (kár) következett be.

I n d o k o l á s

1. A jogi személy önálló, elkülönült jogalanyiságából – az elválasztás elvéből – következik, hogy a jogi személy tagja a saját nevében és személyében a jogi személyt harmadik személyekkel szemben megillető követeléseket, igényeket nem

érvényesítheti. Az elvi tétel általánosságban vonatkozik a jogi személyek valamennyi fajtájára, a gyakorlatban különös jelentőséget mégis elsősorban a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok körében kap, de megfelelően irányadó a jogi személyiséggel nem rendelkező, a törvény erejénél fogva önálló jogalanyként megjelenő gazdasági társaságok jogviszonyaiban is.

A bírói gyakorlatban több eseti döntés tartalmazza, hogy az önálló jogi személy gazdasági társaság a saját cégneve alatt szerez jogokat és kötelezettségeket, indíthat pert és perelhető. A társasági tagnak – akár jogi személy, akár természetes személy – a gazdasági társaság tevékenységével összefüggésben nincs elkülöníthető önálló személyisége, azaz saját személyében a tagsági viszonyból eredő jogait és kötelezettségeit harmadik személyekkel szemben nem érvényesítheti. Ebből következik az is, hogy a jogi személy (gazdasági társaság), tagja nem jogosult a jogi személy által megkötött szerződés érvénytelensége iránt pert indítani, sem a szerződés megtámadása, sem a semmisség iránt. A jogi személy tagjának nem lehet olyan, a jogi személy érdekeitől független jogi érdekeltsége, amely megalapozhatná a semmisség iránti perindítási jogát. A tagnak arra van jogi lehetősége, hogy a jogi személy működésének belső szervezeti rendje szerint próbálja meg azt elérni, hogy maga a jogi személy mint szerződő fél indítson pert az általa kötött szerződés érvénytelensége iránt. A forgalombiztonság követelményével ellentétes lenne, ha a belső működés rendjén kisebbségben maradt tagok – akár egyenként – pert indíthatnának a többségi akarat megnyilvánulásaként a társaság által megkötött szerződések érvénytelensége iránt. A szerződés megtámadására érdekeltsége alapján ugyancsak a szerződő feleken kívüli harmadik személy jogosult. A jogi személy tagja nem tekinthető külső harmadik személynek; a tagoknak a belső vitáikat maguknak kell rendezniük, és a szervezeten belüli jogi lehetőségek alkalmazásával érhetik csak el, hogy az általuk sérelmesnek vélt szerződést a jogi személy megtámadja.

A szerződésből eredő kontraktuális igények, így különösen a szerződés érvénytelenségét illetően a keresetőségi jogot a jogviszony (érdekeltség) vagy a törvényi felhatalmazás alapozhatja meg. A jogi személy (a gazdasági társaság) tagja annak a szervezeti jogalanynak a szempontjából, amelynek maga is részese külső harmadik személynek a jogi személy által kötött szerződés tekintetében nem minősül, és nincs olyan jogszabályi felhatalmazás sem, melyre figyelemmel keresetőségi joga fennállna. Ilyen jogosultság hiányában a jogi személy (a

gazdasági társaság) tagja által a jogi személyt megillető igény iránt indított keresetet – az ügy érdemében hozott ítélettel – el kell utasítani.

2. A jogalkalmazási gyakorlatban előfordulnak olyan esetek, amikor a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság tagja a gazdasági társasággal szerződést szegő harmadik személlyel szemben nem a gazdasági társaságot megillető igényt, hanem a saját vagyonát vagy személyiségét érintő hátrány miatt kíván igényt érvényesíteni.

Gyakorinak mondható, a társaság tagja abban jelöli meg vagyoni kárát, hogy az őt megillető társasági részesedés – üzletrész, vagyoni betéti, részvény – értéke a társaság vagyonvesztése következtében jelentősen lecsökkent, a társasági vagyonvesztést pedig a külső harmadik személy szerződésszegése vagy más jogellenes károkozó magatartása okozta.

A társaság tagja ilyen esetben – közvetve – a saját magánvagyonát ért kárt állít és emiatt érvényesít igényt, a saját tulajdonában (vagyonában) bekövetkezett kár tekintetében pedig megilleti az a jog, hogy peres eljárást indítson és kártérítést követeljen. Önmagában az a körülmény, hogy szerződéses jogviszony a gazdasági társaság és a harmadik személy között jött létre, elvileg nem zárja ki, hogy a harmadik személy magatartása – deliktuális jogviszonyban – a gazdasági társaság tagjának magánvagyonában kárt okozzon. Az ilyen kárigény érvényesítésére a társaság tagja kereshetőségi joggal rendelkezik, ennek hiányára hivatkozással a keresete – ítélettel sem – nem utasítható el, hanem a társaság tagjának érdemi lehetőséget kell biztosítani, hogy a szerződésen kívüli kártérítési felelősség Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti törvényi feltételeit bizonyíthassa. Keresete érdemben akkor utasítható el, ha a deliktuális kártérítés tényállási elemei adott esetben hiányoznak.

Más kérdés, hogy a társaság és a tag közötti jogviszonyból adódóan a kártérítési felelősség egyes elemei – így a jogellenesség, a kár – sajátosan érvényesülnek.

a./ A jogellenesség. A kártérítési felelősség elve a károkozás általános tilalma, azaz – jogellenességet kizáró ok hiányában – minden károkozás jogellenes (neminem laedere elve). A deliktuális, illetve a kontraktuális károkozásnak azonban egymástól eltérő jogi előzményei vannak. Deliktuális károkozás esetén a károkozó magatartást megelőzően a károkozó és a károsult között egy abszolút szerkezetű jogviszony, a nem-tevésre, tartózkodásra kötelező általánosan megfogalmazott tiltó norma irányadó, amely norma megsértése hozza létre a relatív szerkezetű, szerződésen kívüli kárkötelmet. Az abszolút szerkezetű jogviszonyban aktív magatartásra, tevésségre

irányuló kötelezettséget – *más konkrét személy javára* - általában csak külön jogszabály írhat elő (például rendőr, tűzoltó, orvos stb.), más szóval valamely magatartás elmulasztása deliktuális jogviszonyban akkor jogellenes, ha az aktív magatartás kifejtését, a tevést jogszabály előzetesen előírta. A kontraktuális felelősség esetén ettől eltérően a károkozást megelőzően is a felek között relatív szerkezetű, szerződéses jogviszony áll fenn, amely meghatározza a feleknek egymással szembeni jogait és kötelezettségeiket, vagyis azt a magatartást, amelyet éppen a szerződésre tekintettel – és csak a szerződés kötelező ereje folytán – egymással szemben tanúsítaniuk kell. Az eltérő kiinduló helyzetből adódik, hogy a károkozó magatartás más jogi megítélés alá esik: a deliktuális felelősség esetén a károkozás általános tilalma bármely aktív (tevőleges) magatartást jogellenessé tesz, ha káreredmény kapcsolódik hozzá; kontraktuális felelősség esetén viszont a károkozó magatartás egy érvényesen létrejött, konkrét szerződésben felvállalt kötelezettség megszegését – azaz nem-teljesítését vagy nem megfelelő teljesítését – jelenti.

Természetesen nem kizárt, hogy a szerződéses jogviszony keretei között, a szerződő partnerrel szemben a relatív alanyi struktúrában tanúsított szerződésszegő magatartás (relatív jogellenesség) a szerződésben szerződő partnerként nem szereplő harmadik személy vonatkozásában – tehát egy abszolút jogalanyi struktúrában - is jogellenesnek minősülhet, vagyis egyszerűbben fogalmazva: lehetséges, hogy ugyanaz a magatartás a szerződéses jogviszonytól függetlenül is kárt okoz (például a gyártási hibás termék nemcsak a szerződéses partnernek okozhat kárt). Lényeges azonban kiemelni, hogy a megfelelés nem automatikus, a szerződésen belül jogellenes magatartás nem jelent feltétlenül egyidejűleg jogellenes magatartást a szerződésen kívül álló harmadik személy irányában is. Az egyébként szerződésszegést megvalósító magatartás csak akkor jelent egyszersmind deliktuális jogellenes magatartást, ha a szerződés tartalmától, az abban vállalt kötelezettségektől, a szerződésszegéstől függetlenül – azaz szerződésen kívül – is károkozó magatartás. Olyan esetekben, amikor a magatartás kifejtésének kötelezettségét éppen a szerződés keletkezteti (a szerződés teljesítése), szerződés hiányában viszont – azaz szerződésen kívül – teljesítési kötelezettség nincsen, a szerződésben előírt magatartás tanúsításának hiánya (elmulasztása) a szerződésen kívül – külön jogszabály rendelkezése hiányában – nem kötelezettségszegő, nem jogellenes. A deliktuális jogviszonyban ezért nem lehet jogellenes valaminek a „nem-

teljesítése”, „a teljesítés megtagadása”, nincs mitől „elállni”, nem merülhet fel például vételárfizetési kötelezettség elmulasztása vagy késedelmes teljesítése sem. Valamely adásvételi szerződésben előírt vételár kifizetésének elmaradása csak azért és annak az irányában jogellenes, mert az eladó javára ezt a szerződés kötelezően előírta.

Az okfejtésből következik, hogy a gazdasági társaság tagja arra semmiképpen sem jogosult, hogy deliktuális kártérítésre hivatkozással a gazdasági társaság kiiktatásával, közvetlenül a harmadik személy irányában tartalmilag szerződésszegési igényt (kontraktuális kárigényt) érvényesítsen. A deliktuális kártérítési jogviszonyban pedig a társaság tagja nem hivatkozhat arra, hogy a társasággal szerződéses jogviszonyban álló harmadik személynek a szerződés alapján mit kellett volna tennie, illetve mit nem teljesített, mert a deliktuális kárigény szempontjából a kontraktuális tartalom (szerződéses jogok és kötelezettségek) közömbös, irreleváns, hiszen a károkozó magatartás „szerződésen kívüli”. A nemteljesítés a harmadik személy részéről csak a társasággal kötött szerződéses kötelezettséghez képest, a kontraktuális viszonyban jogellenes, általában – szerződésen kívül – valaminek a nemtevése (bárki részéről történik) nem jogellenes. A gazdasági társasággal szembeni szerződésszegésből eredő vagyoni hátrálynak deliktuális kártérítés címén való követelése a társaság tagja részéről azzal az abszurd következménnyel is járhat, hogy a harmadik személy a szerződésből eredő viszontköveteléseit kívánná vele szemben érvényesíteni.

b./ A kár. A gazdasági társaság tagjának a vagyonába („tulajdonába”) nyilvánvalóan nem tartozhat a gazdasági társaság, mint olyan – a részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság vagy akár betéti társaság, közkereseti társaság – értéke, és pedig akkor sem, ha a társaságnak egyedüli tagja (egyszemélyes társaság) vagy a társasági részesedések uralkodó, vagy többségi tulajdonosa.

Helytállóan jeleníti meg az elvet az egyik bírósági döntés az irányadó jogirodalmi állásponttal összhangban: „A személyek, így a jogi személyek is meghatározott körben jogok és kötelezettségek alanyainak – jogalanyoknak – minősülnek. A jogi személy a polgári jogviszonyokban felelősségkorlátozó fikció. Célja lehetővé tenni, hogy a végső soron korlátlan helytállásra köteles természetes személyek a vagyonuk egy részét elkülönítve, ahhoz önálló szervezetet rendelve e vagyonrész tekintetében önálló jogalanyt hozhassanak létre. Ennek alapja minden esetben az állami (közhatalmi) elismerés és engedély. A vagyontömeg elkülönülése azonban azzal is

együtt jár, hogy a gazdasági forgalom önálló alanyaként a jogi személy csak a szerződéses vagy a szerződésen kívüli jogviszonyok szabályai szerint köteles helytállásra és jogosult jogérvényesítésre. A korlátlan tartalmú tulajdon, a tulajdonos elhatározásából és a törvény engedélyével önálló jogi személyiségű társasággá alakul - a jogtárgy jogalannyá válik –, és a rá vonatkozó és immáron korlátozott tartalmú tulajdonosi jogokat a részvény testesíti meg. A tulajdonos tehát részvényessé transzformálódik. A felperes kereshetőségét éppen arra alapította, hogy ő a társaság tulajdonosának minősül. Minthogy a hatályos szabályozás jogalanyon nem engedélyezi a tulajdonjog fennállását és gyakorlását, a bíróság úgy foglalt állást, hogy a társaságon a tulajdon, mivel jogalanyon állna fenn másik jogalany javára, nem lehet a tulajdonjog tárgya. Másfelől ugyanezen okfejtés alapján a felperesnek a társasági tulajdonára való hivatkozását is megalapozatlannak találta, a felperes nem a társaság tulajdonosa, a társaságon nem áll fenn tulajdonjoga” (Fővárosi Bíróság 6.G.40.132/2002/13. szám).

A bírói gyakorlatban előfordultak olyan esetek is, amikor az adásvételi szerződés tárgya maga a gazdasági társaság (betéti társaság) volt. A közzétett döntések szerint a gazdasági társaság (betéti társaság) mint önálló jogalany, szervezeti forma forgalom tárgya vagyoni értékű jogként sem lehet, a társaság adásvételére irányuló szerződés jogi okból lehetetlen célra irányul, ezért semmis (Bírósági Döntések Társa 2001. II. évfolyam 11. szám 165., 166. alatti jogesetek).

A társaság tagja ezért a „tulajdonában (résztulajdonában)” álló társaság értékcsökkenése (tényleges kár), vagy a társaság vagyonnövekedésének elmaradása (elmaradt haszon) miatt, erre hivatkozással kártérítési igényt nem érvényesíthet.

A gazdasági társaságban való részesedés megtestesítője a gazdasági társaság fajtájától függően a részvény, az üzletrész, a vagyoni betét. A *társasági részesedés* olyan tagsági és vagyoni jogokat megtestesítő vagyoni értékű jogosultság összesség, amelynek értéke – az üzletrész és a részvény esetében forgalmi értéke – van. A társasági részesedés ténylegesen a *társaság tagjának magánvagyonához* tartozik, a részvény (üzletrész) tulajdona őt illeti. A gazdasági társaság vagyonának értékcsökkenése a részvény (üzletrész) értékét is szükségképpen csökkenti, a társasági vagyonnövekedés elmaradása pedig a részvény (üzletrész) forgalmi értéknövekedés elmaradását is okozza. Ebből *formálisan* arra lehetne következtetni, hogy a gazdasági társasággal szembeni kontraktuális károkozás – a gazdasági

társaság összvagyonának csökkenése vagy értéknövekedésének elmaradása miatt – a társaság tagjának társasági részesedésben megnyilvánuló saját magánvagyonának a károsodását is eredményezi.

Kérdés azonban, hogy a társasági részesedés értékcsökkenése vajon valóban a tag magánvagyonát érintő olyan kárt testesít meg, amelyet saját jogon lenne jogosult érvényesíteni. A mélyebb tartalmi elemzés arra mutat, hogy valójában nincs szó önálló, külön érvényesíthető vagyoni hátrányról. A jogalanyiség ugyanis jogi személy létesítése esetén „megkettőződik”. Az elkülönült vagyontömeg jogosultja, tulajdonosa a jogi személy társaság lesz; a létesítőnek (tagnak) megszűnnek az elkülönült vagyontömegekre vonatkozó tulajdonosi jogai, de nem tulajdonosa magának a társaságnak sem; a társaság tulajdonába adott, „bevitt” vagyona helyébe a társasági részesedés lép (vagyoni értékű jog, értékpapír), amely meghatározott tagsági, vagyoni jogokra jogosít. A társasági részesedések értéke azonban nem független, önálló, hanem a társasági vagyon értéke határozza meg, tartalmilag mindkettőnek ugyanaz a fedezete: a közös rendelkezésre bocsátott vagyontárgyak, vagyoni eszközök, vagyontömeg. Ha az absztrakt jogi személy vagyona hátrányt szenved, az egy és ugyanazon vagyoni hátrány, mint a társasági részesedés (vagyoni betét, üzletrész, részvény) értékcsökkenése. A társasági részesedés értékcsökkenése miatti kártérítés egynemű a társaságot ért kár megtérítésével, ha ugyanis a társaságot ért kár megtérül, a társasági részesedés értékcsökkenése is helyreáll. Amennyiben ugyanazon vagyontömegben esett ugyanazon vagyoni hátrány miatt a jogi fikció folytán elkülönült jogalany (jogi személy, társaság) és az abban résztvevő tag külön-külön kártérítést érvényesíthetne, akkor a károkozónak a kárt kétszeresen kellene megtérítenie. Valójában ugyanazon vagyontömege a jogalanyiség „megkettőzése” nem eredményez egyfelől sem kétszeres helytállási kötelezettséget, másfelől kétszeres igényérvényesítési jogosultságot sem. Ugyanúgy, mint ahogy a társaságba bevitt magánvagyon terhére a tag nem kétszeres helytállással tartozik (a jogi személy felelőssége nem azt jelenti, hogy egyfelől helytáll a gazdasági társaság az elkülönült vagyon terhére, másfelől ugyanazon kötelezettségért a társasági részesedés névértéke erejéig még egyszer a tag is), ugyanígy a bevitt magánvagyon javára a tag kétszeresen igényt sem érvényesíthet (egyfelől mint a társaság vagyonát ért hátrány megtérítése, másfelől mint a társasági részesedés értékcsökkenése miatt kártérítés).

Az ellentétes értelmezés abszurd eredményre vezethet. A gazdasági társaság tagjai – részvényesek, üzletrész tulajdonosok – rendszerint maguk is jogi személy gazdasági társaságok, és gyakran csak a sokadik láncszemben lehet eljutni a természetes személy tagokig. Ilyenkor – formálisan – a társasági részesedések értékcsökkenése is megsokszorozódik, és egyazon vagyoni hátrány miatt mintegy láncreakcióban sokszoros, kumulatív kártérítési igényekkel lehetne élni.

Valójában az elkülönült jogi személyiség jogi fikciója az üzleti kockázat körében nyújt előnyöket: korlátozza az abban résztvevő személyeknek a magánvagyonuk terhére történő felelősségét, mert behatárolhatják azt a vagyoni kört, amelyet üzleti célokra kockáztatni kívánnak. A jogi konstrukció előnyének azonban a másik oldala és szükségszerű következménye, az elkülönült jogalanyiség fogalmilag kizárja, hogy a tag a társasági vagyon károsodása miatt a társasági részesedés értékcsökkenése címén ugyanazt a kárt – deliktuális jogcímen – érvényesíthesse.

Összefoglalva az előzőeket a következő megállapítások tehetők:

- *A gazdasági társaság tagja a gazdasági társaságot megillető polgári jogi igényt a saját nevében nem érvényesíthet, evonatkozásban keresetőségi joga nincs. Amennyiben azonban a társaság tagja azt állítja, hogy a gazdasági társasággal szemben szerződést szegő vagy más jogellenes magatartást tanúsító harmadik személy e magatartásával az ő saját magánvagyonában okozott kárt, akkor a saját kártérítési igény érvényesítésére keresetőségi joggal rendelkezik. Ez arra az esetre is vonatkozik, ha a társaság tagja a kárát abban jelöli meg, hogy a társasággal szembeni szerződésszegés miatt a társaság vagyona és ennek következtében közvetve az ő társasági részesedésének az értéke csökkent. A társasági tag keresetét ez esetben érdemben, a kártérítési felelősség elemeit számbavéve kell megítélni.*

- *A szerződésen kívüli kártérítési felelősség elemei közül a jogellenesség szempontjából nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a szerződéses kötelezett nem „általában bárki” irányában – egy abszolút szerkezetű jogviszonyban – vállal önként kötelezettséget valamely magatartás kifejtésére, hanem – rendszerint ellenszolgáltatás fejében – meghatározott személy, a jogosult irányában. E magatartás kifejtésének elmaradását, vagy nem megfelelő teljesítését az kérheti számon, akinek az irányában e kötelezettséget felvállalták, és aki ezért rendszerint ellenszolgáltatást nyújt. „Bárki” a szerződésszerű magatartás megghiúsulásából eredő várakozását kártérítési igényé nem transzformálhatja át.*

- A társasági részesedés értékcsökkenése csak formálisan valósítja meg a társasági tag magánvagyonában esett hátrányt; a jogi személyiségből fakadó előnyök miatt önként vállalt elkülönült, „megkettőződött” jogalanyiség ugyanazon vagyoni hátrány kétszeres érvényesítését a „különvált” jogalanyok számára külön-külön nem teszi lehetővé. A tag magánvagyonában esett hátrány „látszat-kár”, saját jogú igényérvényesítés esetén a *kár* – mint a kártérítési felelősség egyik eleme – ilyen esetben *hiányzik*.

- Mindez nem zárja ki, hogy a társaság tagja a társasággal szemben jogellenes magatartást tanúsító harmadik személlyel szemben *más kártételek miatt* a magánvagyonában, vagy személyhez fűződő jogaiban esett hátrányt – a deliktuális jogviszonyban – érdemben és eredményesen érvényesíthesse. A törvényi tényállási feltételek meglétét azonban minden esetben a tagsági jogviszonyra figyelemmel, erre tekintettel kell vizsgálni.